

עברית את הוועידה, בלי לפתח את הפה. רבקה לעומתי, התוודע לאנשים ושותח עם רבים, והם שאלו אותה: "מה השתקן זהה עשה?". גם לה כמובן לא הייתה תשובה מתאימה, הרוי למעשה הכרנו זה את זה זמן מועט.

גם הוועידה הזאת הייתה חלק ממשבר רוחני בו התהבטתי ודנתי בשאלות שב.satid' הקרוב את תשובותי עליהן, בתהליך הבניה החדש של תנועתנו בברזיל.

לפני חזרתנו, קרטלי קוסטרינסקי לשיחה. הוא לא שאל אותי מה אני חשוב, אלא אמר לי מה עלי לעשות, מה עליינו לעשות, והעיקר להיכנס לתלם, שפирושו הפוליטי היה לא לסתות ממפה"י

בגמר הכנס הילכתי לכל המוסדות החשובים ואספת"ל קרוב ל- 13 ק"ג של חומר, שלטיסטו שלמתי כסף מכיסי, אבל הוא היה שווה כל גירוש.

פתחתי במשך הטישה שתי חברות: אחד של ברל פצנלסון על "הסוציאליזם הקונסטרוקטיבי", ושני מאמרים פולמוסים של בן גוריון. שתיהן בספרדית, והתברר לי לרוחתי שהتورה כולה שכולם השתמשו במשך כל הכנס, נמצאת מילה במילה בשתי החברות. הסתרר לי כדייבוד שעלה-מנת להשתתף בכנס כזה, להבין אותו ולקחת חלק בו, מספיק היה לקרוא את שתי החברות הללו.

בשני הכנסים (בפורטואלג'ריה ובוואנוס אירס) לא מצאתי את התשובות המצופות לגיבוש של תנועת נוער יהודית, חינוכית, חילוצית ומגשימה בברזיל. מבחינות הכנסים היו חלק בתהליך החניכה שלי, תהליך שלא הבנתי אותו ככך מתחילה. אלא את מלא משמעתו יכולתי לסכם בדייבוד.

עיקרי תפיסתי את דרכה של התנועה

אני חזרתי לעבודתי בסאן פאולו, פיגרתי מאד. המגבית השנתית התקרבה, והייתי חייב להקדיש זמן רב למלא את החסר. השעות הפניות המעטות הקדשתי לקרוא את החומר שהבאתי, שעזר למלא חלים בידיעותי, על מצב הקהילות היהודיות ביבשת, מעט על היהודי ארחה"ב, והרבה על השואה ועל שארית הפליטה, ולא מעט על המצב החברתי בא"י.

אבל הגיע הזמן לקבל החלטה לאיזה תנועה להצטרף. החברים שמעו ממני לאווים ברורים, על שתי התנועות שלא באים בחשבון להצטפותי אליהן, לשומר הצער, ראשית בגלל "הדו-לאומית לפתרון חלוקת הארץ", וקריצתם "לעולם המחר", שפирושו הוזהה עם המדיניות של ברה"מ, לא מעט סלדי מנדוגמטיזם הדוקטורינרגי שלה, מן הריכוזות ההיוררכי. ובית"ר בכלל האופי השובייניסטי, של תפיסתם את פתרון הבעיה הקיימת בין ישראל העתידה לשכנותיה, מן האופי הפרא-מיליטאריסטי שלה.

דרור, שמצאתי היה למעשה מועדון אינטלקטואלי,אמין היהודי ציוני, בעל איכות גבוהה של חבריו, אבל לא מחויבות לעליה ולהתיישבות. "דרור", בתודעה של חבריה לא הייתה תנועה חינוכית מגשימה. לא היה זה מעשה טריוויאלי, לבוא כאורה, ולהורות לשוכני הבית איך לשנות את אורח חייהם. ההתלבטוויות שלי לא היו מופשtot, אבל נתנו רק פתרונות חלקים.

חשבתי שיש לגבש תנועה שתתאים את עצמה לאופי של הנעור שצמיח בעולם החדש, ולהשתחרר מן המודלים שהביאו שליחים או שהדריכו אנשים, שהגיעו מפולין או מארצות אחרות לפני השואה, מודלים שהיו מושרשים בהוויות של התנועות האירופיות. לנעור היהודי בברזיל יש מאפיינים ספציפיים, וצריך למצוא את הדרכים המתאימות. אנחנו חיים כאן בתרבות אחרת, אולי אפשר לומר ציביליזציה אחרת, החינוך, המגע עם האנשים, שכנו, ידינו, חברותינו לחיות, הם עולם אחר, מדברים שפה אחרת, אנחנו לא רק מנסים להדמותם אליהם, אנחנו מנסים להשתלב, כדי לא להיות אדם זר, לעיתים אנחנו עוברים את הגבול של הקרבה, ולעתים עוברים את הסף. תהליכי ההتابולות בחברה בתהווות, בתהליך של הגירה רב לאומי, ורב תרבותית, נועתה כמעט אפואן בלתי מודע.

drosh להתאים את התנועה ליהדות של הנער היהודי הברזילאי, בתנאים ההיסטוריים והתרבותיים שהוא נמצא.

בניתו של האופי המובל של החברה הברזילאית ועמדתו של הנער היהודי מול התהליך זה, הביא אותו להחלטה להימנע, מן הדין בתפיסה "שלילת הגולה" כחלק של התפיסה הציונית. דעתו התגבשה, שלמרות הקמת תנועה נוער מגשימה, המציאות העתידה תלמד אותנו שניהה תופעת מיעוט במציאות היהודית, ועל כן יש לתמוך בכל הכלים והמוסדות שישמרו על יהדותה של הקהילה, בת ספר יהודים, בת כנסת, יישוב עם יקומו, יש לעודד גם ארגוני לבוי יהודים ולתמוך בקהילת בעלת יכולת להצoddק, עם חולשתה לדרבן מוסדות שישמרו על הנער החיים את התרבות הברזילאית בשיקחה.

וז עוד לא גיבשתי את הדרכן לגיס נערים CISERONIIM שיהו את השכבה הבוגרת, ז.א. את הנהגה העתידית של התנועה; איך להציג בפניו את תפיסת העולם הכלוני, המכיל פרויקט לחזם שלמים בעולם שונה. אני כבר הפנמתי את מהותה ואופייה של החברה הארץ-ישראלית, חברת העובדים והקיבוץ היו ללא ספק כלים מתאימים, שיכלו לענות על השאיפות הסוציאליסטיות שרווחו בעולם שאחריו מלחמת העולם השנייה, אשר נמשכו לקומוניזם, אותו דחיתי.

גם כבר ראייתי במוחי את תהליכי הגiros של שכבה בוגרת שתנהל את התנועה תוך. גiros ויצירה של שכבות צעירות, להנכם ברוח פתוחה וליצור כלים חינוכיים, שייעזרו להם, יחד עם המשפחה ובתי הספר בוגרים בעלי יכולת לעמוד מול העולם המורכב של החברה הרחבה ושל היהודות. ואם זה יצליח תכנון גם השכבה הבוגרת לעלייה, ומסגרת מסדרת שתבטיח משכה של התנועה.

כבר אז התלבטתי בדיימה שבעמוד בפני התנועה מול לומדים אוניברסיטאים. השתוי קושי לנסה את המכון, ולא רק את הביעות כשלעצמך

בגתיים קרה אירוע בלתי צפוי שהקשה זמינה את השתלבותי האקטיבית בתנועה. בדרך לكونגרס הציוני בארץ, מהגיע לسان פאולו משה קוסטרינסקי. הוא קיים פגישה עם הקבוצה המרכזית בתנועה והציג להרחק אותו ממנה, משום שסביר שאינו אישיות שלילית. אבל אחריו ששמעתי מפיו של רואבן פיקמן, מזכיר התנועה את תוכן השיחה, ובזה הסביר שלא עולה על דעתם לבצע את זה, אבל בתשובה על שאלתי הבינומי שהם לא התנדדו לו, החלמתי להקל עליהם ולהתרחק.

אבל אז כפר היתי חדור בהחלטתי למסח את גורלי, וראיתי בשיחה עם מזוכיר התנועה, מכשול שיש לדלג עליו בלי לפגוע פומאלית, ביחסים עם חברי שהייתי בטוח בשילובם בתנועה, כאשר היא תקים במתכונת של תנועה חלוצית ממשימה.

זהו מכשול יותר קשה להתגבר עליו; שיחה עם אבי. את הפגישה עם אבי שנערכה לבשר לו סופית שאני בדרך להגשה, ולעיזבת הלימודים כאן בברזיל לא ניתן לדחות יותר וכן נסעת הביתה לסנטוס. שנינו התאמצנו לשמר על רוח טוביה, אבל הפגישה הייתה נוקבת, משום שהרגשנו שנינו שהיא הפגע קשה ביחסנו. לא היו לי הרבה מה לחדר מלבד לבטא בכל רם מחשבה שלראשונה ביטאתי גם לעצמי, "אבא אני חושב שאני בדרך לפולטינה". אין טעם לחזור על מה שנאמר בין שניינו, שבמרקזה עמדה המילה "עסקן", מילת גנאי שמשמעותה איש החוי על חשבון הציבור. הפגישה השAIRה בשניינו טעם רע, את התוצאות אלמד בעתיד.

לא הודה מוקדם, הגיעו למשרד בו עבדתי אחד מנהגי דרור ב Rio de Janeiro, אריה אטרוג. אריה היה איש נאים הילכות, חכם ומשכיל, וכל מגע אותו השAIRה תמיד רוח טובה. ביחד ניסחנו את הצעות לכינוס הארצי השני של תנועה, אחריו הראשון שהתקיים ב Porto Alegre. במרכזו שאלה שאלת הקמת ההכשרה החלוצית בברזיל. הבעתי את דעתי ש מבחינת תנועה זה מוקדם, משום תנועה עוד לא קיימת רזרבות להנאהה בעתיד. לעומת זאת שבירים חשובים גם בריו וגם בפורטו אלגרה, הגיעו למסקנה שזמנם בשל, כמו כן, לוחיקים שייסדו את תנועה זה מתחילה להיות מאוחר. הם לא רואים מקום להמשך לפעול בתנועה, ורקם כבר נשואים ויש חשש שם לא יעל בזמן הם עלולים לדוחות את העלייה ולהיכשל בדרך. היו שתי קריאות הזעקה באותו הזמן ממש, שסימנו לי שהזמן לפועל להיזוש תנועה דוחק; הדרישת להקמת ההכשרה עצשו, וההחלטה של חברי דרור בארגנטינה ושל השומר הצעיר מברזיל לעלות ארצה ולהתנדב לקריאת מלחמת הקוממיות.

החליטתי להחווד עם השאלות האלה עכשו, משום שרואיתי בכל אחד מהן פגיעה חמורה בסיכוי להקים תנועת נוער חינוכית, עם שכבות מגובשות של ממשיכים, שיבטיחו המשך קיומה של תנועה, אשר הבוגרים עולמים ארצתה.

בעתיד לא נתקבלה ההצעה, הכנסה השני התקיים וההכשרה קמה. הגרעין הראשון היה מרכיב מראשוני תנועה, שם גם היו אלה שייעלו ראשונים ארצתה. בברזיל היה שליח בכיר, יוסף קרלנביים (אלמוגי)³¹, והחלטתי להיעזץ בו לגבי ההחלטה שנתקבלה עלות ארצה, ולהתגיים. הסברתי את עמדתי על חוסר מוכנות של תנועה להתרחק ממעט הבוגרים

³¹ יוסף קרלנביים (אלמוגי)

"אם אני צריך להחליט, או אתה נשאר, אבל תדע לך שהזמן דוחק".
הקיים בה, והעמדתי בפניו את הדילמה. כעבור כמה ימים אמר: "דיברתי עם הארץ, גורל הבחורים
שמגיעים לקיבוצים הוא לעבוד במקום אנשי הפלמ"ח שמנoisים למלחמה, והמנגנים מן היישוב כאן,
הסבירו לי שם מוצאים אותן עכשו, התנוועת תתרפרק. שאלתי את דעתו והוא ענה ישר ובלתי תחתמיות;

הדברים בארץ קרו כפי שאמר אלמוגי: אנשי ארגנטינה נשארו בקיבוץ גבת ו/cgi השומר הצעיר בקיבוץ נגביה, איש מהם לא גויס.

אלמוני לא היה היחיד בין השליחים שנוצעתי בו. הגיעו לברזיל בכל התקופה ההיא, מספר רב של שליחים, שירותו תפקידים שונים, וגם אלה שבאו לשילוחות לתנועות השונות שקיימו בברזיל. לא החמצאי הוזמנו לשם עם עצמם, להשתתף בדיונים אותם, ולהוועץ בהם. הם היו בין המקורות הייחודיים שאפשר לשם על הארץ, וגם על מאמצים הדיפולומטים במסגרות הבינ"ל. הם הציגו מגוון רחב של דעות פוליטיות שלמדתי להקשיב ולכבד. הם תרמו משמעותית לגיבוש תפיסותי הרחבות והאנטי-דוגמאות.

תהליך גiros

בתפקידו הטעון כי המחשבה שhaydaiologia¹, משמשת לאדם ולאיש ציבור כמצפן המכובן את דרכו, ולא "כשולון עדרך", או ב- *Vade Mecum המורה*² ומכוון כל צעדי חייו. אין כדור בדולח שמראה את דרכי העתיד, את האסונות הטבע, המלחמות, ההתפתחות הטכנולוגית, אלה המצביעים שגורמים למצב האנושי לחיות במצב מהותי של חוסר ודאות, והבחנה בין מדינאי בשל לבין אופורטוניסט סתום, הוא שאחד משתמש "במצפן", והשני לא.

בגישה זאת של צניעות בהבנת המציאות ניגשתי למאזע העיקרי של ה"חנוכה" שלו: לגיס את השכבה הבוגרת, שיחד אתם נשרטתפיסות התנועה, ובגמר המאזע תימסר לידם את עתידה. תהליכי הגיוס המגוונים התרחשו כל הזמן, הופעתו ודיברתו בכל מקום, ניגשתי עם קבוצות גדולות בcketנות, לא חסיתי זמן והזמנות להיפגש עם כל אחד שהוא מוכן לשמווע. עיקר המאזע השקטני בשיחות אישיות, לרוב לפי בחירתו והזמןתי, אבל גם הוא ככל שהאו מצעריהם ששמוו אותו או עליו.

השיחות האישיות הוו תהליך גיוס מרכזי, פורה אבל קשה ובעיתני. ידעת את הקשיים של מעמדך. מולי יעדנו אנשיים. כמעט ביגלי. חלק מהם אולו' מלומדיות מוגן. חלקם

כבר באוניברסיטאות, ואין daarom של שום נטיעה לסתות מן האמת כדי להקל על קושי.
ודודעתי את משפטן, הכנמתי את עמי לשמע חואט במינוח יוכלהן, ואימנוו בדבריו.

ויזדעתה הקשה מכל, אני מדבר על החלטות של חיים שלמים..

החששות הצדיקו את עצמן, איש לא עשה ל^ר חיים קלים, החלפנו דעתות, התווכחנו, שיחות רבות

רנו על הכלול, לא היה כמעט שטח מן החיים שלא עלה, והוא מקרים שעוני בפשטות שאיןני יודע. כל המסתך של נושאים הועלה על אנטישמיות בברזיל: האם ישראל תעמוד מול אויבים: על סוג הסוציאליזם ישראלי: אך אני כל כך ביטוח בתשוביתי, הרוי הרבה מן הנושאים הם הנחות, אמונה אידיאולוגיות שעוד לא נסוט: אך אפשר לקבל התיחסות על חיים שלמים: אם באירופה התרחשה השואה, למה לסקן את גורלו של העם היהודי, באזרע רווי שנה ואלימות.

למדתי לא פחות מאשר תרמתי, למדתי לא רק להקשיב לדברים שנאמרו אלא גם לקלוט את הנפש, לנסות להבין אותן ^{לנסות להעריך אותן} ולא רק לנסות לשכנע אותן.

אין לי רשומים גם מן השיחות וגם עם כמה נערים שוחחת. לא הייתה לי שום אפשרות להעריך את ההשפעה של פעולות גיס, בתקופה רוויה מתח, דאגה והתענית, תקופה בה כמעט כל העם היהודי בכל פינות הפלב היה חשוב לגורלו. אין כל ספק שבנתונם כאלה, **(היתה של נפש פתוחה) דברינו לא נפל על איזונים ערולות.**

בסוף "המרathan", שבמהלכו הייתה באופוריה ממש, נפלה עלי חרדה ממש, הרי חלק מן השיחות נשמעו כהתיחסויות הדדיות.

המציאות העירה את פניה למצבה של התנועה. כמו קבוצות של בוגרים, הם התחילו להקים קבוצות צעירות, וה坦ועה נראית כתואמת את מהותה של תנועה חינוכית הקבוצה הדומיננטית של ה **Centro**, הцентрפה, המפגש עם חברים שנייה את התנועה לפני כן עבר בחן ותרבות, חזרו החברים שהיו "במכוון" בארץ והцентрפה.

בכינוס השלישי שהתקיים בהכשרה, אשר את העקרונות התנועה ובחר ^{את הנהגתה} החדשה. אפשר לראות בכינוס השלישי, הויה מוכננת.

"Lapa" - הרהורים ומשמעויות

הפרדוקס המהותי של בסיס התנועה על סטודנטים אוניברסיטאיים מצוי בעובדה שעם עלייתם לכיתות הגבירות הם משעבדים את זמנם וכוחותיהם ללימודיהם, ולא נשאר להם זמן פנו לתנועה. שנים מאוחר יותר, בהיותי בארץ למדתי בספרות על התנועות הקלסיות שהתקו באירופה, כמו השומר הצער. ככלומר, אם אתה מבסס את התנועה על נער מקרב ה"אינטיליגנציה", אתה בונה אותה על קרקע משובחת אבל פרובලמטית. הנסיבות הגבירות מושכים אותך להתקצעות, הם **מוסים** שעות רבות בלימודים, ולא נשאר זמן לתנועה.

הבנתי את הדילמה והחלטתי להסתכן ולנסות לגיים לתנועה את הциירונים, ולתת לגורל את חלקו בהשלכות העתיד.

15 איני רוצה לקלקל את הפולקלור שהתחפה סביב ה"לפה", שנכנסתי בו בධילות וריחמו, ממש בחדרה עמוקה. הבנתי את הדילמה שאנו מעמיד בפניחים ולא שיחקתי שום משחק רטוריקי, הסרתי את אשר ראו עיני שבלי עזיבת הלמודים של השכבה המנהיגת, ובלי פעילותם המלאה שצרכה להזות מוקדשת

לتنועה היא לא תחזיק מעמד, היא תפרק או מתגונן. הכרתי אחד-אחד וראיתי בחבורה הזאת את הפוטנציאלי שהם יוכלו בעתיד, הם היו מומחים ומוכשרים שהצליחו לגייס בזמןנו, וכמובן התנועה תקום או ניפול.

לא הלייתי על דעתך שבuidן המודרני אפשר ליותר על לימודי אקדמיים, עובדה שככל החברים המוכשרים שרצו ללמידה, למדנו, ויש מהם מספר דוקטוררים ופרופסורים שאפשר להתברך בהם.

e. 115

את אלה שהוחלט שימושico ללימוד הוו סימן מובהק שאין צורך להוכיח ש"cols" היבאים להקריב את המטרו.

ההחלטה הזאת לא הייתה טכנית אלא מוחתית, היא גילמה את המושג המורכב "מנהיגות", אותו התלבטתי צמו רב

המושג האומר ש"colnو שווים", מסתיר מרכיבות של כוחות נפש, אופי, רצון, אמביツיה, אומץ לביון הרווחני, כאריזמה, ומרכיבים של האישיות. כאשר המרכיבים מתגלים במנונים ובאויריה החברתית נוכנה הם יוצרים לגיטימות ומניגות פורחת. וגוף החברתי נהנה מפירות מבורכים.

לא תמיד אפשר לגלות את החניך שיש בו חלק מתכונות אלה, רק אורייה מעודדת מאפשרת את גילויו. לא קידשנו את המהלך שהביא לעוזבת לומדים, וכאשר השתנו התנאים, ההחלטה שונתה, שלא שבירת כלים.

היא תרמה לתנועה שנים מבורכות, ולכל אלה מן החברים שפרשו מן הלימודים, האוניברסיטאות נפתחו בפניהם. הארץ או בוגלה

היא הייתה הכרעה קולקטיבית בגדולה, להדילק את הגפרור גרם ליסבל וגם תחושת שליחות.

סיכום זמני

להעיר את העבר מבט חתו, להביט אל נורינו, עמוסי מעש, שהמצפן שהדריכו מוקרו בהחלטות
שקבלנו, מהסרי ניסיון, פיעוני התרגשות מן היסטורציה היסטוריות אותה חיננו..
עלינו והמשכנו את התלם שהרשוו אבות המיסדים. יסדנו קיבוץ, ובנינו ונטענו, גידלנו משפחות שהעניקו
שורשים בקרקע המולדת, הגנו ולחמנו וגם מעילנו לא דילג השכל.

הינו חלק של הארץ ששלטה גלוויות, גם **נון חלקי** **אל** בדור השני. המלחמות תכפן, ועצבו אופיו של העם. התיעוש, הטכנולוגיה והמדע, שנוי בלי היכר את הייצור הבראשית של החברה הירושאלית והפכו למדינה מודרנית, גם הקיבוץ נדרש לשינויים כדי לעמוד בעולם החדש של המודרנה, שינוי את הקיבוץ, בכאבים והתלבויות אין קץ. אבל שמרנו את מהותן.

אנו נפרדים מנגוריינו בתחושה של אמונה את האוזן של גורלנו ביהודים.